Joseph Fasano

TAMSI LAUKINIO PADARO ŠIRDIS

ROMANAS

Poetiška, liūdna ir išmintinga istorija apie kerštą ir meilę, žmogaus kovą su laukine gamta ir savo praeitimi. Rūstus ir kartu švelnus pasakojimas, praradimų akivaizdoje suteikiantis nedrąsios vilties ir jėgų judėti į priekį.

Audrius Ožalas

TYTO ALBA

Joseph Fasano

TAMSI LAUKINIO PADARO ŠIRDIS

ROMANAS

Iš anglų kalbos vertė
Danguolė Žalytė-Steiblienė

VILNIUS 2023

Joseph FASANO
THE DARK HEART OF EVERY WILD THING
Platypus Press, Shrewsbury, 2020

Projektą iš dalies finansuoja Lietuvos kultūros taryba

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt.

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Copyright © Joseph Fasano, 2020
Originally published in English as The Dark Heart of Every Wild Thing by Platypus Press, England, 2020
© Justine Shirin, viršelio dizainas, 2023
© Danguolė Žalytė-Steiblienė, vertimas į lietuvių kalbą, 2023
© „Tyto alba“, 2023

ISBN 978-609-466-739-8

I

Visą savaitę mudu aptikdavome pėdsakus prie upės, pėdsakus, vedančius prie nuogriuvų, kur pavasarį nuo kalno viršūnės plūsdavo tirpsmo vandenys.

Buvo dar tamsu, kai išskubėjome iš stovyklos, nusileidome prie upės ir pakrante patraukėme į šiaurę pro šermukšnius ir apkerpėjusias pušis. Jis pakeldavo ranką ir parodydavo už upės, kai mišką pripildydavo narų giesmelės, pakeldavo kitą ranką ir parodydavo į beržyno gilumą, kai jauni medeliai įtrūkdavo, prakalti genių: juodomis nugaromis, pūkuotų, žvitrių. Jam ant nugaros kabojo šautuvas, suteptas alyva, kurioje dar atsispindėjo mėnulis, o aukštaauliai batai tviskėjo nuo rasos.

Jis rado jas pirmas, minkštame pakrantės purve, dar nesustingdytame žiemos: dvi krūveles šviežio, garuojančio mėšlo. Kėniuose, primenančiuose elnius, mosuojančius ragais upės pusėn, tebekybojo naktis, ir aš žiūrėjau, kaip jis pritupia, paima gumulą ir volioja tarp delnų, ieškodamas kaulų ir kailio.

– Taip, – tarė jis.

Vadinasi, čia ta pati, kurią sekėme pietiniame šlaite, kur vasaros pabaigoje po išvartomis, kad neužpūstų vėjas, vesti vaikų buvo įsitaisę kiškiai. Jis nusišluostė rankas į šlaunis ir stovėjo, žiūrėdamas į medžių liniją, sukiodamas atloštą galvą, kad pajustų oro skonį. Tada jam buvo devyneri, trumpai apkirpti plau-

kai gelsvai rudi kaip kailis žvėries, kurį medžiojome, akys melsvai pilkos kaip jūra. Žiūrėjau, kaip jis lėtai pasisuka į rytus ir žengia į beržyną, ir supratau, kad dabar aš turėsiu sekti jį. Pro šakas patekėjo saulė, vėjas buvo ramus.

Pusė mylios tarp medžių, ir mes priėjome skalūno uolą, migloje primenančią ledą, su uolienų nuosėdomis papėdėje. Jis įsirėmė delnais į uolos paviršių ir brūkštelėjo žemyn, nuo prisilietimo atitrūko ir pabiro skeveldrėlės.

Valandą ėjome į šiaurę palei statų šlaitą, vos vos į vakarus nuo uolienų dūlėsių, samanomis, kad jos prislopintų žingsnius. Kalnas aimanavo ir krypo nuo amžių naštos, o priėję plyšį supratome, kad jis giliai perskrodęs akmenį ir prasiveria daug aukščiau, kur lietus ir sniegas apardė skalūną. Jis įsispraudė į vidų, ir aš iš balso supratau, kad mato kalno gelmes. Nusimečiau kuprinę, krūtinė išsilygino, netekusi sunkenybės, pats petimi į priekį įsibrukau į kiaurymę ir viduje radau jį, stovintį didžiulio urvo ertmėje ir rodantį aukštyn, kur kilo ir į žydrą spalio dangų vėrėsi tuštymė.

Kaip šūstelėjusi į urvą lapų banga, kuri sūkuriuodama pakyla ir blaškosi palei aukštas tamsaus granito sienas, taip veržiasi į viršų ir vaiko balsas, ir aš valandėlę stovėjau jam už nugaros, klausydamasis jo vardo muzikos, atpučiamos atgal vėjo gūsio, o jis sukryžiavo rankas ir užsidėjo dideles plaštakas ant pečių. Pasikabinęs per pečius kuprinę, mazgu susirišau ant juosmens virvę ir apraizgiau jį lipti paskui mane trupia urvo siena, slydome atgal, kol užčiuopiau kietą akmenį ir trūkčiais išvilkau mus abu į šviesą.

Šlaitas buvo nuolaidus, nuzulintų akmenų, ir kai pasiekėme viršūnę, leidau jam praslysti į priekį ir pakelti galvą į spindesį; primerkęs pilkas akis, jis apžiūrėjo krūmokšnius išilgai kalna-

gūbrio, o aš, pajutęs, kad linktelėjo, išstūmiau jį per urvo kraštą ant skalūno. Atrišęs virvę, leidau jam ištraukti ją į viršų, suvynioti ir įsidėti į kuprinę; iš supinto pluošto į ramią prieblandą sruvo drėgnas šaltas urvo oras, o aš, atsispyręs į akmenį, kilstelėjau ir atsistojau šalia jo rudens ore.

Iš ten, kur stovėjome, buvo matyti upė apačioje, o už jos – pušys slėnyje. Prieš akis kilo kalnas žvilgiomis snieguotomis briaunomis, plikas granitas, bet mes supratome, kad lipti aukštai nereikės. Mes buvome netoli medžių linijos, o pasukę taku, besidriekiančiu palei keterą, pajutome vėją, kylantį iš slėnio dugno, malonų pušų gyvasakių kvapą, sklindantį į kalno viršūnę mūsų pasitikti.

Iki vidurdienio pasiekėme plokščiakalnį, kuris vėrėsi į seną mišką, dideles egles ir maumedžius, o saulė šildė mums pečius, ant kurių pirma kabojo šautuvai. Dabar mes juos nešėme ir svaigioje rudens kaitroje klausėmės, kaip virš mūsų orą skrodžia jamaikiniai suopiai, pagavę grobį slėnyje po mumis, kiauksi kojotai, raižo dobilieną kiškiai, kuriems į kailį dar tebėra įsivėlusios praėjusio mėnesio kilpų rūdys.

Prie išdžiūvusio upelio skrodės mes išnirome iš krūmyno ir nužingsniavome vandens išgraužta vaga. Jis šlepsėjo priešais, o kairė ranka kilo ir leidosi tarsi žaismingai skrendanti kregždė – jos kas vasarą palieka šiuos miškus paskutinės, delsia iki pirmojo sniego, kuris nusvarina pušis ir išlydi kregždes į pietus, prie mėlynos jūros, nuo jų gausybės aptemsta dangus, po juo turistai prieplaukoje gurkšnoja romą ir stebi į ankstyvą rytą išplaukiančius žvejų luotus.

Naktį stovyklavietėse pasakodavau jam apie Karibų jūrą, apie ūdomis žvejojantį laivą, kuriuo plaukiojau, kol sutikau jo motiną, kaip, visiškai išsekęs, naktį gulėdavau ant laivavirvių ir

klausydavausi ryklių žemai bangose, besiniaujančių dėl išėdų, kurias jiems išmesdavo kapitonas; jų tamsios galvos iškildavo kaip akmenys, ir vaikinai per jas trinkčiodavo pramogai.

– Bijodavai?

– Ne. Laivavirvės buvo stiprios, ir man patikdavo jų girgždesys.

Jis apsiversdavo ir padėdavo galvą man ant krūtinės, kol kalbėdavau, ir blėstančioje šviesoje matydavau, kad jis žiūri į mane ramiomis melsvai pilkomis akimis.

– O jeigu būtum iškritęs?

Tada pasakodavau jam apie delfinus, legendas, kuriomis nė vienas žvejys netiki ir kiekvienas žvejys tiki. Pasakodavau, kaip jie atlekia per bangas ir suka ratu aplink žmogų, ištiktą bėdos, gindami nuo ryklių arba užsikeldami ant nugaros, jei jis skęsta. Pasakodavau apie valtininkus, rastus už šimtų mylių nuo tos vietos, kur buvo dingę, išsekusius, nešamus per vandenį pulko delfinų, apstulbusiomis nuo tokio gailestingumo akimis.

– Bet sausumos delfinų nėra, mulki.

– Ką?

Įsižiūrėjau ir pamačiau, kad jis pakreipė galvą ir tamsoje klausosi mano širdies.

– Kas neš mus sausumoje, jei ištiks bėda?

Upelio vagoje žiūrėjau, kaip jis kelia ir nuleidžia plaštaką, tarsi ji plauktų ant bangos keteros, medvilniniai marškiniai ant petelių patamsėjo nuo plūstančio iš kūno prakaito. Pavalgėme medžių sąvartų užuovėjoje, laužydami duoną ir mirkydami ją skardinėse su pupelėmis, kurias nešėmės kuprinėse. Mieliau būtume užkandę ančiuvių, nykščiais prispaudę prie duonos mažus sūdytus kūnelius kietomis aliejingomis galvomis ir triauškę

tamsią filė su smulkutėmis ašakomis, bet žuvys taupomos paskutinei stovyklai, kai medžioklė bus baigta. Jau pupelės buvo ištaiga, bet mudu jas mėgome, be to, reikėjo maitintis, o kai jis pakėlė skardinę prie lūpų ir pakreipęs pirštine padaužė dugną, supratau, kad niekada nieko jam neatsakysiu. Supratau, kad nešiu jį, jei sausumoje mus ištiks bėda.

Visą popietę ir pavakary ėjome upelio vaga, tarp išvartų rinkdami ir rišdami į ryšulius prakurus, o stovyklą įsirengėme prie maumedžių giraitės ant kalvelės, kur žemė buvo sausa, o spyglius nupūtęs vėjas. Aš užsikėliau jį ant pečių, ir jis pakabino kuprines ant kedro, kad lokiai nepasiektų; mudu kirviu prisikirtome laužui malkų, iš maumedžio pliauskų karoliukais sunkėsi sakai, taigi supratau, kad malkos garuos. Paskutinėje šviesoje mūsų patalui nukirtau kėnį ir paskleidžiau ant žemės tarp dviejų veimutinių pušų. Palapinės neatsinešėm, bet ašutinė ir dygsniuota pūkinė antklodės šiltos, mes įsitaisysime tarp kėnio šakų ir mano glėbyje jis bus apsaugotas nuo vėjų, kurie naktį tikrai papūs iš slėnio.

Jis visada užmigdavo pirmas, o aš, gulėdamas ir žiūrėdamas pro pušis į žvaigždes, jausdavau bangas, nešančias mane su laivavirvėmis tolyn nuo Altagrasijos pakrantės, vėjui tebelūkuriuojant uoste. Sūrus vandenyno oras ir karštas vakaro vėjelis, glostantis krūtinę, visada primindavo man kaimus, ir aš, užsuptas mėnesienoje, sapnuodavau stiprias rankas žvejų dukterų, vejančių laivavirves savo kambariuose, ir gražuolę neregę, kuri trisdešimt metų skrodė žuvis La Romanos prieplaukoje, jos plaukus, kvepiančius žuvų taukais, cinamonu ir citrinžolėmis. Kartą parsivedžiau ją į savo kambarį, ir iš drovumo jos, nors nejaunos, judesiai buvo kaip kumeliuko, ir mes, atsisėdę ant lovos krašto, be žodžių gėrėme palmių vyną, o radijas iš šiaurės

kuždėjo džiazą. Dabar, naktį, vėl išvydau žvakės šviesą ant jos riešų, jos kūną, tebemirgantį stauridžių žvynais, kurių ji nenugrandė, ir aš galvojau apie žuvis, tinklais traukiamas iš gelmių tamsos, spurdančias iki paskutiniosios, kol trūksta plaukiojamoji pūslė ir jos iškyla į paviršių žvejams į rankas. Prisiminiau staurides, kurias kažkoks vaikinas, perrišęs virve ir persimetęs per nugarą, nešdavo ten, kur prieplaukoje laukdavo ji, kaip jis tris kartus paliesdavo jai petį, pranešdamas, kelios žuvys, ir įkišdavo monetą į kairę kišenę jai ant krūtinės, kol ji galąsdavo į akmenį peilį. Jis niekada iškart neatitraukdavo rankos, šis vaikinas iš Santo Domingo be tėvo ir be motinos, sudraskytomis laivo lynų rankomis, randuotu po kažkokio susidūrimo gelmėse veidu, vakaro vėjo plakamais citrinomis kvepiančiais marškiniais. Jis visada pašnibždėdavo jai tą patį nešvankų sąmojį apie peilį, o ji visada nuleisdavo galvą, nusišypsodavo ir klausydavosi jo tolstančių žingsnių.

Mano kambaryje ji nepasakė savo vardo, nors vyrai ją daug metų vadino Paloma, dainuodami jai per visą prieplauką, kaip kadaise jai dainuodavo tėvas, degutuodamas masalo pašiūrių stogus už kopų, o ji gulėdavo ant smėlio potvynio skalaujamomis pėdomis ir varstydavo saulėje tamsius karoliukus: *La Paloma, La Paloma, mi corazón*. *Escucha,* sušnibždėjo ji, *paklausyk. Mūsų atsikrato, kad galėtų nustebinti. Mus palieka, kad galėtų rasti.* Mes nepergulėjome, bet ji man leido nugrandyti mirgesį nuo riešų dubenyje prie mano lovos, lėtai ir švelniai, kaip jau buvau pamiršęs, ir ant mano geltono pušinio slenksčio ji leido apkabinti ją per liemenį ir stipriai pabučiuoti, paskui nuleido galvą ir atbula pasitraukė į naktį it kumeliukas su akidangčiais, o radijas man už nugaros tebešnibždėjo naujienas su Misisipės deltos bliuzų intarpais. Išjungiau jį ir sėdėjau ant lovos, žiūrė-

damas pro langą į mėnesieną, atsimušančią nuo tuščių luotų uoste.

Naktį jis vėl palindo po pūkine antklode, ir aš iš alsavimo supratau, kad jam šalta, pirštinėtus kumščius buvo pasikišęs po flaneliniais marškiniais ir smakru. Nupjoviau prakurų ryšulio virvelę ir iškėsnojau juos ant žemės. Iš vidinės kišenės ištraukiau gniužulą samanų ir kelis beržo tošies skutus, susukau nelyginant kokį degų lizdą, uždėjau ant prakurų ir prislėgiau šakų kryželiu, kad vėjas neišnešiotų. Giliai traukdamas į save sakų kvapą, įkaliau vieną kiekvieno pagalio galą į šaltą žemę, o kitus galus pakreipiau taip, kad jie susiliestų virš samanų ir tošies, pastačiau, kaip sakydavo jis, ugnies vigvamą. Kitapus upės kaukė vilkai. Užlopęs spragas prakurais, žiūrėjau į degtuko paliekamą pėdsaką ant sauso šlaunį aptempusio audinio, kol orą perskrodė aitrus sieros kvapas, ir aš ištiesiau degtuką į tamsą virš maumedžio pagalių.

– Panaudok titnagą. – Jis atsisėdo, susisupęs į pūkinę antklodę, aš atsigręžęs išvydau mėnesienoje jo švelnų smakriuką, gelsvai rudus plaukus ir prisiminiau, koks jis panašus į motiną. – Titnagą ir peilį.

Nusišypsojau jam, užpūčiau degtuką ir įsikišau degtukų dėžutę į kišenę, o peilį – į makštis ant šlaunies.

– Titnagas kuprinėse, – sušnibždėjau.

Išgirdau, kaip jis ropščiasi iš pūkinės antklodės, po ašutine antklode lūždamos sutraškėjo kėnio šakos, ir pagaliau jis patapšnojo per nugarą man, susigūžusiam tamsoje. Čiupęs jį už blauzdų, užsikėliau ant pečių ir nunešiau prie kuprinių, kabančių kedre, pavargusios kojos degė, kol jis migloje virš manęs rausėsi kišenėse, ieškodamas į medvilnę suvynioto ryšuliuko.

Parnešiau jį atgal ir paguldžiau į guolį, o jis dantimis nusitraukė pirštines. Panagės buvo priskretusios kiškio kraujo; jis išvyniojo titnagą, nušliaužė prie malkų, ištraukė iš užpakalinės kišenės skiautę apanglėjusio audinio ir juo apvyniojo titnagą rudeniškais pirštais. Jo ranka buvo blyški, plona kaip rainė, o kai atkišau peilį, suėmęs geležtę smiliumi ir nykščiu, jis paėmė jį vienu tiksliu judesiu, brūkštelėjo per akmenį, ir į naktį lanku iššoko ir suspragsėjusi užgeso žiežirba. Jis atsisuko į mane ir nusišypsojo. Kai pritūpė pastumti į šalį vienos pliauskos, pečius, aptemptus flaneliniais marškiniais, užliejo perskelta mėnesiena, o kai jis atsirėmė alkūne į samanas, išgirdau, kaip gremžia tamsoje, o baigęs gremžti pučia. Po septinto bandymo jis padėjo šalia peilį, titnagą ir atsitūpė, be perstojo pūsdamas į apanglėjusį audinį ir dengdamas plikais delnais prakurus ir malkas. Liepsna pliūptelėjo staiga ir smarkiai, vos neapsvilindama jam plaukų, jis susverdėjęs atsitiesė ir atsisuko į mane, nutviekstas ugnies.

– Gal užmesti kėnio šakų?

Trumpi melsvai žali spygliai buvo sulipę nuo sakų, išdžiūvę ir sušilę po ašutine antklode, o jo įsprausti tarp pliauskų kėnio prakurai šnypšdami susiraitė, į šakas virš galvos ėmė kilti tiršti pieniški dūmai, ir laužas buvo užkurtas.

Jo rankos po pūkine antklode kvepėjo maumedžių gyvasakiais, ir šis kvapas sumišo su sodriu it žemė, sūriu ašutų kvapu. Daug metų ruošiausi pakeisti trapių kietų ašutų sunkulį lokio kailiu, gerojoje pusėje minkštu ir tamsiu, blogojoje – išdirbtu rūgštimi, raugintu rugių miltais, apsaugoti pečiams nuo drėgnos žemės, bet ašutinė paklodė buvo dailiai išausta iš bėrų ir šviesbėrių pakrantės ponių ašutų, o naktį apsivertęs ir įsikniaubęs į audinį vis dar galėdavai užuosti epušes, kuriomis kadaise kvepėdavo jų karčiai, ir kelionės pabaigos pažadus.

Naktį klausydavausi jo alsavimo, o kai jis per miegus apsiversdavo, pakišdavo galvą man po ranka ir imdavo muistytis, suprasdavau, kad sapnuoja motiną. Mums pasakė, kad tai įvyko greitai. Pro lapus į priešakines šviesas klupdama išniro elnė, o kai metiesi į šoną iš gailestingumo, darai tai nuoširdžiai ir ryžtingai: automobilis padarė staigų posūkį, atsitrenkė į apsauginį turėklą ir nuriedėjo, o kai ją rado du keliautojai, skausmo jau nebebuvo.

Jam tada buvo septyneri, ir mes gyvenome name su vaizdu į pilkas kaip pelenai Oregono pakrantės bangas, ir pirmosiomis naktimis po laidotuvių aš užkurdavau laužą paplūdimyje, ten mudu sėdėdavome ir žiūrėdavome į tolį virš vandens. Buvo rudens vidurys, ir ant kranto tarp pūslėtųjų guveinių, liūnių ir jūros kopūstų raitydavosi išplauti jauni aštuonkojai, kartais jie susipainioja srovėje. Mes drauge eidavome palei vandenį ir rinkdavome juos į paltą, kurį nusivilkdavau, surišdavome į ryšulį sykiu su dumbliais ir pakeldavome, o kai uždėdavau juos ant luoto lentos virš ugnies, po du iškart, jie spragsėdavo ir šnypšdavo, o jis nenuleisdavo pilkų akių nuo mano bevardžio piršto, kol aš ištraukdavau iš kairės vidinės kišenės druskinę su skylutėmis ir žiūrėdavau, kaip jie traukiasi, o jis nusigręždavo. Lentą aš ataušindavau smėlyje ir užspausdavau ant čiuptuvų žaliosios citrinos sulčių, perpjaudavau jų rudus kūnus peiliu ir įtrindavau jūros kopūstais. Pasakiau jam, kad dumblių valgyti negalima, bet jie kvepėjo upės slenksčių tamsa, o įsisunkę į rausvą aštuonkojų mėsą suminkštindavo ją, ir tas prieskonis išlikdavo taip ilgai, kad imdavo graužti. Visą savaitę mes kiekvieną vakarą valgydavome juos, kiekvieną popietę ir vakarą, užsigerdami buteliais šaknelių giros, apelsinų limonado arba vanilės ir ledų skonio gėrimo, o aštuntąją dieną

užgesinome laužą, vieną po kitos sumetėme į bangas paskutines pliauskas ir kepimo lentą, klausydamiesi tylaus šnypštimo, dūmams kylant į mėnulį, kuris grįžo saugoti mūsų, o rytą bus išnykęs.

Naktis prigludo prie manęs, apskleidė ilgais ištrinktais plaukais, šilkiniais tarpupetėje, o kai pabudęs išslydau iš jos glėbio, jo šalia nebebuvo. Kėniuose tebekabojo tamsa, ir įsiklausęs išgirdau tylų čiurlenimą – jis šlapinosi papartyne. Čerokiai vadino papartį *jona ces*, o jei vaikui įgeldavo gyvatė, iščiulpdavo nuodus ir aptvarstydavo žaizdelę paparčio lapais, įtrynę minkštas sporas į kraują ir paprašę pasaulio iš naujo išaugti jame. Jei vaikas išgyvendavo, jie užsiplikydavo paparčių lapų arbatos ir gerdavo dar garuojančią, stipriai spausdami indą rankose, kol medžiotojai pasijusdavo stipresni ir greitesni negu anksčiau. Jie dvi dienas šokdavo, o trečiąją eidavo į mišką medžioti žvėries, apie kurį iki tol drįsdavo tik pasvajoti.

Purtydamas pušies spyglius iš plaukų, jis šmurkštelėjo po pūkine antklode ir apkabino mane.

– Nereikėtų per toli nueiti naktį.

– Žinau.

– Matei mėnulį? – Jis knapsėjo laužo šviesoje, užmerkęs akis. – Prisimeni mėnulį virš vandenyno, kai mes užkūrėme laužą ir valgėme aštuonkojus?

– Nelabai.

Aš apgraibomis šukavau pušų spyglius jam iš plaukų, o kai pirštas įklimpo gyvasakiuose ant smilkinių, lioviausi. Laukiau suprasdamas, kad ilgai laukti nereikės.

– Mes deginom daiktus, – sušnibždėjo jis. Buvo įsikniaubęs man į marškinius, todėl balsas skambėjo slopiai. – Mes degi-

nom didelio elnio ragus, jie kvepėjo kaip duona, kurią kepdavo ji. – Aš laukiau, kad jis papasakotų šį prisiminimą. – Tu nuėjai namo, palikęs mane prie laužo, ir grįžai su milžiniškais ragais, kuriuos tau davė tėvas. O kai tu juos uždėjai ant laužo, kvapas pasklido visur. Įsismelkė į mūsų drabužius ilgam laikui.

Lūpas jis buvo prispaudęs man prie pažasties, kad būtų šilčiau, ir šildė mane.

– Sakai, įsismelkė?

Pajutau, kad jis linktelėjo.

– Bet jie niekaip nenorėjo sudegti, tai tu nunešei juos prie vandens ir palikai. Rytą jų nebebuvo… turbūt kas nors pasiėmė.

Jis įkvėpė ir įsirausė giliau. Aukštai virš medžių lalėjo žąsys, ir aš prisiminiau, kaip tėvas pakėlė elnio galvą prie virtuvės lango ir pabarbeno ragais į stiklą, už kurio stovėjo motina ir ankstyvo ryto šviesoje mazgojo stiklainius. Ji išsigandusi atšoko kaip visada, o išgirdusi pro apkalą jo juoką pliaukštelėjo delnu sau per kelį ir garsiai nusikvatojo, atmetusi plaukus, primerkusi akis, net šaukštų rinkinys ant virtuvės sienos jai už nugaros sudrebėjo. Ji turėjo po šaukštą iš kiekvienos valstijos: neskoningą geltonai ir žaliai dažytą ananaso stiebą iš Havajų, puikaus darbo persiko medienos iš Džordžijos, ilgakotį įmantriai išpuoštą snaigių ornamentais, sudarančiais Aleutų salas. Naktimis, girgždant sienoms, gulėdavau lovoje ir įsivaizduodavau, iš kur atkeliavo kiekvienas šaukštas, vietas, kuriose nebuvau, ir vaišes, kurių neragavau, o rytą spoksodavau į juos ant sienos, maišydamas tuščią dubenėlį ir svajodamas apie naujus pasaulius ir mylių mylias tyrų, apie tarpeklius, raguvas ir upes, kurių vardai it tolimų kraštų valdovių. Vadovėliuose rašydavau tuos vardus ir įsivaizduodavau, kaip brendu per jas arba plaukiu pasroviui kanoja, kurią pats savo rankomis išskobiau iš vie-

nintelio kamieno, aplink čiulba nežinomi paukščiai, o man ant lūpų virpa daina, kurios dar nepradėjau švilpauti.

– Ragus dar dengė oda, – tariau.

Jis vėl linktelėjo.

– Oda sudegė, bet kaulas ne. Jis viso labo pajuodo, labai smarkiai pajuodo. Žmonės sužiuro.

– Toks mažas, o prisimeni tiek daug.

Jis trenkė man keliu.

– Aš nemažas. O kaipgi randas?

Pakilo vėjas, ir mano delnas nuslydo jam ant sprando ir užčiuopė seniai užgijusios žaizdos randą, besidriekiantį nuo plaukų linijos iki apykaklės. Šešerių metų jis paprašė leisti pajodinėti po paplūdimį kaimyno išdariu, dideliu keršu sutemus neprimatančiu staigaus kaip žaibas būdo arkliu, ir nors motina nepritariamai susiraukė, įkėliau jį į balną ir nuvedžiau arklį per smėlį, o jis mojavo ranka kaip tikras riteris. Visą vasarą stebėjo vienergius, atvedamus į vėsius smėlynus prajodinėti, mokomus risnoti seklumomis, kur jaunos mergaitės jos jais į rudenį. Dabar, tyruose, vėl pajutau, kaip suklumpu ir trūktelėju arklio galvą žemyn už kamanų, rituosi šalin, kai jis paklaikęs atsistoja piestu ir šuoliuoja bangų mūšos link, o berniukas stipriai įsikimba kumščiais į karčius ir tyli. Arklys jį numetė tiesiai ant atoslūgio paliktų kriauklių, net žnektelėjo, jis gulėjo be žado, mes irgi netekome žado, o vakare ligoninėje ji atsargiai jį apkabino, pabučiavo į smakrą ir pašnibždėjo, kad jis – puikus jojikas.

– Tu sakei, kad aš elgiausi kaip tikras vyras, kai man siuvo žaizdą, o kai arklys pradėjo nešti, aš įrodžiau, kad esu jau nebe vaikas. Ir tai rodo randas.

– Aš taip sakiau?

– Ir neklydai, juk taip?

Po atviru dangumi voliojosi pelėkas arklys, pro šlapius lapus žemumoje sunkiai spraudėsi saulė. Jis nusisuko nuo manęs, ir aš iš kalbėsenos supratau, kad jis vėl užsimerkė ir snūduriuoja.

Aš nustūmiau pūkinę antklodę, ketindamas pasirąžyti, atsistojau ir įmuginau pečius į rytą. Kokią valandą žiūrėjau, kaip jis miega, sugniaužęs kumščius, kaip jo alsavimas virsta migla. Medžioti pumą be šunų – susekti ir užspeisti – sumanymas, iš kurio kiekvienas tikras medžiotojas būtų tik pasijuokęs, ir turbūt ne be pagrindo, bet, aš taip niekada ir nesupratau kodėl, ją sumedžioti kalnuose privalėjome tik mudu. Kai tėvas buvo jaunas, mudu medžiodavome elnius, drauge naršydavome medžioklės plotus kiekvieną sezoną, po du mėnesius ar daugiau, bet visada pro šalį slinkdavo dar vienas pasaulis, į kurį mes nė karto neįkėlėme kojos, pirmykštis kažkokio laukinio padaro šauksmas iš medžių tamsos. Sužinojau, kad elnią galima parklupdyti, kaip dievai kadaise palenkė ir kartais vis dar palenkia žmonių širdis, nes jos nepasimoko. Bet puma yra tyrų siela. Tėvas niekada jų negaudė, jo tėvas irgi, o aš nuo pirmųjų dienų su tėvu supratau, jog trauksiu į sniegynus, kad jie taptų mano. Dabar, tamsoje, supratau, kad privalome eiti abu, sūnus ir aš, ir kad mes parsinešime laimikį iš kalnų ir pasakosime apie medžioklę, ir niekas negalės mums pasakyti, kad taip nebuvo.

Leidau jam miegoti, o kai atsikėlė, užtaisiau 7,62x63 mm kalibro ir 5,6 mm kalibro graižtvinius šautuvus ir laukiau prie laužo, kad jį užgesinčiau, kai sūnus susiruoš. Šviesa gnaibė pušų kamienus, vėjas iš slėnio stiprėjo. Puma jau bus grįžusi iš medžioklės ir ilsėdamasi gulės tankumyne aukščiau mūsų. Kai jis susiruošė, padėjau jam suvynioti ašutinę ir pūkinę antklodes, iš kurių rišant atiro maumedžio dūmai, o kėnio šakų guolį palikome tarp pušų.

– Juo galės pasinaudoti elnė, kai ves vaikus.

Kalbėdamas jis nykščiais krapštė iš akių miegą ir drebėjo; iš kišenės jam kyšojo vilnonė kepurė, o plaukai ankstyvo ryto šviesoje buvo veikiau geltoni negu gelsvai rudi. Žiovavo, kai užsikėliau jį ant pečių, apsnūdusį ir kvepiantį dūmais. Vėjas atpūtė vilkų kauksmą, kai jis nukabino kuprines. Pastatęs jį ant žemės, diržais priveržiau prie jo kuprinės pūkinę antklodę ir padaviau jam 5,6 mm kalibro šautuvą su įjungtu saugikliu, sutaršydamas jam kuodą ašutine antklode. Užsikabinau 7,62x63 mm kalibro šautuvą ant nugaros ir linktelėjau į šiaurinio šlaito pušis, it tamsius randus, lipančias link eglių ties medžių linija.

– Taip, – atsiliepiau, ir mes per traką nužingsniavome ten, kur laikosi pumos.

. . . . .

Galvoju apie tą prisiminimą, tarsi jis būtų ne mano. Ant slenksčio stovi moteris. Vyras ėjo pas ją kiaurą naktį, nes kumeliukui įtrūko kanopa, o ji girdėjo, kad jis moka gydyti arklius, šis jaunuolis, kuris plaukdavo luotais į vakarą, kurį ne vieną žūklės sezoną nešiodavo pasatai, o po juo grumdėsi didžiuliai žuvų guotai. Ji veda jį į tėvo tvartą, jis nekalba, tik pašnibždomis paprašo vandens, o kol dirba, ji stebi jo pečius, laikydama lempą rankoje, blausi šviesa spurda jo raumenyse, jo garbanos – sodriai rudas sūkurys. Jam baigus darbą, juodu truputį pasėdi prie jos stalo, ji pasakoja jam apie miestą ir jo muziką, reiklų jos gyvenimo šokį, pasirinkusį ją. Ji grįžo palaidoti tėvo. Grįžo ir nežino, ar vėl išvažiuos. *Jei kūnas išduoda, tai išduoda iki galo*, sako ji jam, o vyras žiūri į jos rankas, sunertas ant plastikinės staltiesės, išmargintos rožėmis, ir jie ilgai tyli. Kai jis pažvelgia jai į akis, žalias kaip uosto bangos, su šviesesniais taškeliais, ji nu-

sijuokia, pakyla ir virš skardinės kriauklės įsmeigia akis į tvartą, sukryžiavusi rankas ant krūtinės, mėnesienos užlieta suknele. Jam krinta į akis jos grakštūs klubai ir griežta pečių forma, sukurti šokio, ir jis nesupranta, ko ji klausosi naktyje. Jis laukia, kol ji atsigręš, ir jie vėl kalbasi apie miestą rytuose, kirus virš upės, pakrautas baržas, plaukiančias pasroviui. Prieš išeidamas, jis pasako jai, kaip prižiūrėti kumeliuką, kaip klijuoti kanopos įtrūkimą akrilo klijais ir kas vakarą prikišti prie snukio motiejukų, kad jis išmoktų juos mėgti, jų ieškoti, kasti kanopa tamsioje žolėje netoli sodo. Ji linkčioja, jam kalbant, kartais perbraukia nykščiu jam per riešą, rodydama, kad supranta. Prie durų jau abu žino, kad jis vėl ateis, todėl to vienas kitam nesako. Laukuose ūbauja pelėdos, virš bangų skraido kirai. Jie linkteli vienas kitam. Nepasibučiuoja. Nakties oras kvepia kedrais, o kai ji ant slenksčio atsisuka, jis išvysta mėnulio atšvaitą ant jos nuogų pečių, ir ji nusineša mėnesieną į tuščią trobą, kurioje gyva jos vaikystė.

Vėjas nurimo, ir aš girdėjau, kaip čiupinėju gaiduką, lėtai nuleisdamas ir pakeldamas. Atėjau į kalnus ne tam, kad tapčiau kalnais. Atėjau ne tam, kad pasukčiau atgal.

JOSEPH FASANO (g. 1982 m.) – Niujorke gyvenantis poetas, dėstantis kūrybinį rašymą Kolumbijos universitete. Už reikšmingą indėlį į amerikiečių poeziją J. Fasano yra gavęs „Cider Press Review“ apdovanojimą, „Rattle Poetry“ premiją, buvo nominuotas geriausių šiuolaikinių Amerikos poetų apdovanojimui „The Poet's Prize“. Išleidęs 4 poezijos knygas, 2020 m. autorius nustebino savo skaitytojus prozos kūriniu – romanu „Tamsi laukinio padaro širdis“; jį kritikai pavadino šių dienų „Mobiu Diku“.

Britų Kolumbijos miškai ir kalnų grandinė. Šokiruojančią netektį patyręs vyras leidžiasi į žūtbūtinę pumos medžioklę. Žvėries paieškos netrukus virsta širdgėlos ir keršto troškimo kurstoma manija. Kęsdamas žiemos speigą, alkį ir nuovargį, knygos herojus prisiminimais bėga į ankstesnį gyvenimą, kuriame sklandė sūrus vandenyno kvapas, skambėjo neregės žvejo dukters žodžiai ir sukosi baleto šokėja.

Nesibaigianti medžioklė tampa nuodugniomis savęs paieškomis, priverčia iš naujo išgyventi svarbiausius vaikystės, jaunystės, buvusios santuokos įvykius. Ir medžiotojas nejučia tampa medžiojamuoju. Knygos kulminacija – žmogaus ir pumos akistata, du vienas kitą stebintys padarai, pūgoje besiruošiantys lemiamam susidūrimui.

J. Fasano tekstas – tai tarytum poezija prozos eilutėmis. „Tamsi laukinio padaro širdis“ pasakoja istoriją apie prarastą meilę, netektis ir gijimo procesą. Tai knyga apie išgyvenimą – tiek fizinį, tiek psichologinį.

ISBN 978-609-466-739-8
9 786094 667398
TYTO ALBA

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt